

Transportministeriet
Frederiksholms Kanal 27F
1220 København K

Att.: Henrik Hansen

● **BEMÆRKNINGER TIL NY PRIVATVEJSLOV**

Herved fremsættes på vegne af Dansk Ledningsejerforum og HNG foreløbige bemærkninger til den foreslåede bestemmelse i § 68, stk. 2, i Forslag til lov om private fællesveje. Bemærkningerne angår særligt følgende tre forhold vedrørende den foreslåede retstilstand:

- (1) Bestemmelsen indebærer en ændring af sædvanlig praksis, der forringer ledningsejeres retsstilling.
- (2) Bestemmelsen indebærer også i strid med sædvanlig praksis en ubetinget pligt til at fjerne overflødiggjorte ledninger, der ud fra en overordnet samfundsmæssig betragtning tillige må anses for meget uhensigtsmæssig.
- (3) Bestemmelsen indebærer en indskrænkning i ledningsejernes nuværende rettigheder, der formentlig alene kan ske mod erstatning.

1. En ændring af sædvanlig praksis

Den foreslåede § 68, stk. 2, er sålydende:

"Kommunen skal betinge en tilladelse efter stk. 1 af, at ledningsejeren

- 1) yder vedkommende grundejere erstatning for eventuel skade ved ledningsanlæggets anbringelse eller tilstedeværelse samt ved eftersyn og istandsættelse af dette,
- 2) retablerer vejareal og arbejdsareal efter endt arbejde,
- 3) fjerner overflødiggjorte ledninger m.m. uden omkostninger for grundejerne, og
- 4) på grundejernes anmodning fjerner sine ledninger m.m. uden omkostninger for grundejerne, hvis vejen nedlægges.

Det fremgår følgende af bemærkningerne til § 68, stk. 2:

"Bestemmelsen svarer til sædvanlig praksis."

Dette er direkte forkert. De foreslåede bestemmelser i f.eks. nr. 3)-4) svarer således med sikkerhed ikke til sædvanlig praksis. Der er tværtimod tale om nye bestemmel-

ser, der indebærer en væsentlig skærpelse af retstilstanden til skade for ledningsejerne og dermed normalt også til skade for forbrugerne. Vores gennemgang af hidtidig praksis nedenfor vil klart vise dette:

1.1 Ledningsejernes hidtidige retsstilling i forhold til gæsteprincippet

Det følger både af pkt. 55 i vejlovs-cirkulæret og af pkt. 42 i privatvejslovs-cirkulæret, at bestemmelserne i vejlovens § 106 og i privatvejslovens § 52 svarer til hinanden. Dette kan også klart udledes af praksis, jf. f.eks. Østre Landsrets dom af 29. juni 2007 i den såkaldte metrosag, hvor der på side 85 er anført følgende:

"For så vidt angår ledninger i vejareal finder landsretten ikke grundlag for at sondre mellem offentlige veje og private veje, da der ikke er forskel på gæsteprincippet i § 106 i lov om offentlige veje og § 52 i lov om private fællesveje ..."

Gæsteprincippet i vejlovgivningen er udtryk for en offentligretlig regulering, og skal fortolkes som sådan. Derimod har almindelige ejendomsretlige tankegange ikke særlig vægt i sammenhæng med fortolkningen af disse offentligretlige bestemmelser. Dette spørgsmål blev sat på spidsen i Metro-sagen, hvor kommunen som grundejer ejede nogle private fællesveje, og spørgsmålet var herefter, om kommunen kunne være gæst i sin egen vej. Landsretten fandt, at dette spørgsmål skulle afklares på baggrund af en fortolkning af bestemmelsen, og at kommunens ejendomsret over den private fællesvej ikke kan tillægges nogen særlig betydning i denne sammenhæng.

Det er fast antaget, at gæsteprincippet i vejlovgivning skal forstås formålsbestemt, og at det alene kan bringes i anvendelse, når det er nødvendigt at gøre dette af hensyn til de påberåbte formål. Der er således en betydelig forskel på det almindelige ejendomsretlige gæsteprincip, hvor ledningsejeren skal flytte sig, hvis ejeren ønsker at gøre brug af arealet, og det i vejlovgivningen fastsatte gæsteprincip.

Højesteret har holdt fast i denne formålsbestemthed, jf. f.eks. U 2009.2978 H, hvoraf bl.a. fremgår følgende:

"Gæsteprincippet har fundet udtryk i vejlovens § 106. Denne bestemmelse omfatter arbejder, der er iværksat af vejmyndigheden inden for rammerne af de formål, som myndigheden kan varetage."

Højesteret har også i U 2009.2978 H fastslået, at der "ikke er grundlag for at antage, at vejlovens § 106 indskrænker gæsteprincippet, således at vejmyndigheden skulle være afskåret fra at påberåbe sig princippet i tilfælde, hvor ledningen ligger i et areal, som ikke var vejareal inden erhvervelsen."

Det er væsentligt at understrege, at Højesteret derimod ikke i U 2009.2978 H har taget stilling til, hvad der er gældende ret i en situation, hvor en vej nedlægges. Denne situation adskiller sig således væsentligt fra den situation, som der blev taget stilling til i U 2009.2978 H, bl.a. ved at ledningsejerne i givet fald vil skulle gå fra alene at skulle respektere et formålsbestemt offentligretligt gæsteprincip, der kun finder anvendelse, hvor det er nødvendigt, til et privatretligt gæsteprincip, der som udgangspunkt gælder ubegrænset.

Derfor bliver det afgørende, om der i anden praksis er taget stilling til denne situation.

Østre Landsrets dom af 29. juni 2007, der er endelig, i den såkaldte metrosag, har på side 86 en klar beskrivelse af retstilstanden:

"I det omfang ... arealet er ophørt med at fungere som, finder landsretten ikke, at omlægning m.v. af ledninger i sådanne arealer er begrundet i vejformål. Ledningsejeren kan derfor ikke i medfør af de nævnte bestemmelser [vejlovens § 106 og privatvejslovens § 52, min tilføjelse] pålægges at betale for udgifter til sådanne omlægninger m.v."

Resultatet i denne dom er i øvrigt i overensstemmelse fast administrativ praksis, der gengives nedenfor.

Trafikministeriets udtalte i brev af 19. marts 2003 til Nesa A/S vedrørende en beslutning truffet af Albertslund Kommune bl.a. følgende:

"Trafikministeriet finder ikke, at gæsteprincippet finder anvendelse på kabler, der er flyttet/omlagt på grund af nedlæggelse af en vej med henblik på vejarealets anvendelse som park. Trafikministeriet har herved lagt vægt på, at omlægningen ikke er nødvendiggjort af en ombygning/omlægning af vejen (vejformål), men med sigte på arealets anvendelse som park."

I overensstemmelse hermed udtalte Trafikministeriet i brev af 12. maj 2004 til Nesa A/S vedrørende Slangstrup Kommunes beslutning om nedlæggelse af en privat fællesvej bl.a. følgende:

"Trafikministeriet finder ikke, at gæsteprincippet i privatvejsloven finder anvendelse i sagen. Ministeriet har herved lagt vægt på, at det i sagen omhandlede elkabel ikke er krævet flyttet af vejmyndigheden, og at der – uanset om dette havde været tilfældet – ikke ville være tale om en flytning nødvendiggjort af en ombygning/omlægning af vejen (vejformål). Ministeriet kan endvidere oplyse, at en vejmyndigheds beslutning om nedlæggelse af en privat fællesvej i medfør af privatvejslovens §§ 53-54 (eller en vejbestyrelses beslutning om nedlæggelse af en offentlig vej i medfør af bestemmelserne i vejlovens kap. 9) ikke indebærer, at lovligt nedlagte/anbragte forsyningsledninger nødvendigvis skal fjernes eller omlægges."

Det er således klart, at gæsteprincippet ikke finder anvendelse i forbindelse med nedlæggelse af en vej, og at beslutningen herom ikke i sig selv indebærer, at ledningsejere skal forpligtes til at fjerne ledninger.

Trafikministeriets har endvidere i brev af 14. maj 1998 udtalt sig om betydningen af, at der søges varetaget andre hensyn end vejformål:

"Efter § 106, stk. 1, i lov om offentlige veje, skal ledningsejerne betale for nødvendig flytning af ledninger i offentlige veje i forbindelse med en vejs regulering eller omlægning. Hvis formålet med flytningen af ledningen i det foreliggende tilfælde derimod, som det synes at fremgå af kommunens brev, er at skabe mulighed for senere afhændelse af det ved vejomlægningen fremkomne areal mellem posthuset og x-vej, vil kommunen ikke være anderledes stillet end ejere af enhver anden ejendom, jf. den udtalelse herfra fra 1987, som der refereres til i henvedelsen. I så tilfælde må kommunen som ejer af arealet med gasled-

ningen derfor enten betale for ledningsflytningen eller afhænde det omhandlede areal med servitut om gasledningen."

I denne sag fandt ministeriet, at ledningsejere ikke skulle betale for ændringer, der var begrundet i rent private formål, og (forudsætningsvis) at ejere af ejendomme, hvor der ligger ledninger, skal respektere disse i medfør af princippet om først i tid bedst i ret.

Det må under alle omstændigheder være klart ud fra ovenstående praksis, at en bestemmelse om at ledningsejeren er retsløs ved nedlæggelse af vejarealer er en nyskabelse, og det således ikke bare er vildledende, men direkte forkert at anføre i bemærkningerne, at en sådan bestemmelse "*svarer til sædvanlig praksis*".

Nedenfor i afsnit 2 er der argumenteret for, at noget tilsvarende gør sig gældende i forhold til bestemmelsen om, at ledningsejeren er forpligtet til at fjerne overflødiggjorte ledninger.

1.2 Betydningen af de nye bestemmelser

Den nugældende retsstilling såvel som de foreslåede bestemmelser i udkastet til ny privatvejslov er grundlæggende et udtryk for den fordeling af byrderne ved placering af ledninger i vejarealer, herunder ved ledningsomlægninger og ved nedlæggelse af vejarealer, som har fundet sted i lovgivningen og ved domstolene samt i administrativ praksis.

Ved fordelingen af byrderne ved ledninger placeret i vejarealet vil vi indledningsvis gøre opmærksom på, at der er mange gode grunde til at lægge ledningerne her i stedet for i private arealer. Vejene har således karakter af infrastrukturarealer, der ikke alene betjener færdslen, men tillige varetager en væsentlig samfundsmæssig funktion i forhold til den del af infrastrukturen, der består i forsyning af f.eks. naturgas, el, vand, fjernvarm, afløb mv., ved at være såkaldte ledningskorridorer. Hertil kommer, at vejene ofte er den nærmeste adgangsvej til den bebyggelse, der skal betjenes af ledningerne.

Det er derfor rimeligt at tage visse hensyn til ledningsejernes interesser, herunder at ledningsejerne skal kunne disponere langsigtet i tiltro til den fordeling af udgifter, som ledningsomlægninger indebærer.

I modsætning til den nugældende retsstilling indebærer forslaget, at ledningsejerne på grundejernes anmodning skal fjerne sine ledninger uden omkostninger for grundejerne, hvis vejen nedlægges.

Det er uomtvistet, at en fjernelse af ledninger ofte vil medføre endog meget betydelige omkostninger for ledningsejere. Med den foreslåede formulering udløses denne udgift som følge af vejmyndighedens beslutning om at nedlægge vejen og grundejernes anmodning til ledningsejer om at fjerne ledninger. Det er udelukkende ledningsejer, der skal afholde udgifterne hertil.

Herved indføres en pligt til at afholde betydelige udgifter uden, at udgiften er begrundet i hensynet til vejmyndighedens varetagelse af infrastruktur opgaver, typisk vejformål, og uden at der forinden stilles krav om saglighed og nødvendighed som grundlag for en konkret indgribende beslutning. Det er vores opfattelse, at der herved indføres en vilkårlig retstilstand vedrørende meget betydelige samfundsmæssige

værdier. Hertil kommer, at ledningsejerne normalt ikke vil kunne gøre andet end at overføre denne udgift til forbrugerne.

Vedtagelsen af lovforslaget vil også kunne få den konsekvens, at ledningsejeren vælger ikke i fremtiden at forsyne de forbrugere, der bor ud til den private fællesvej, hvilket efter omstændighederne vil kunne være en meget uheldig konsekvens for borgeren.

I forhold til den foreslåede bestemmelse i lovforslaget virker det særligt indgribende, at dette kommer til at gælde for allerede anlagte ledninger, hvor forsyningsvirksomheden ikke har haft mulighed for at forudsige, at der kunne komme en sådan helt konkret virkende og efter ledningsejerens opfattelse usaglig ændring af retstilstanden.

Hvis en hovedledning, der forsyner et meget stort antal borgere, pludselig i forbindelse med en vejnedlæggelse skal fjernes delvist, hvor skal ledningsejeren så flytte den pågældende del af ledningen hen? Skal ledningsejeren ekspropriere sig vej hos andre grundejere?

Vi går derfor ud fra, at bestemmelsen om ledningsejeres retsstilling i forbindelse med nedlæggelse af private fællesveje udgår af lovforslaget.

2. Pligt til at fjerne overflødiggjorte ledninger, hvis vejen nedlægges

Det indføres endvidere en pligt for ledningsejerne til fjerne overflødiggjorte ledninger uden omkostninger for grundejerne.

Som ovenfor anført følgende det af retspraksis og administrativ, at ledningsejerne alene skal afholde omkostningerne ved flytning af ledninger, som er nødvendige, og at der i den forbindelse skal tages hensyn til ledningsejernes interesser.

Det er i overensstemmelse hermed fuldstændig fast praksis, at overflødiggjorte ledninger først fjernes, hvor dette er nødvendigt. Alt andet ville føre til et endog meget betydeligt samfundsmæssigt værdispild.

Som eksempel kan nævnes, at HNG f.eks. ikke længere har behov for at anvender en 2 km lang ledning under en hovedtrafikåre med en meget sort årsdøgntrafik. Bliver bestemmelsen vedtaget, ville HNG i forbindelse med, at ledningen tages ud af drift, være forpligtet til, at grave vejen op i en længere periode med henblik på at fjerne ledningen. I dag er situationen den, at ledningen blot bliver liggende, indtil den om vi så må sige "ligger i vejen, således at det er nødvendigt at fjerne denne. Denne praksis fungerer i hverdagen, og det er absolut ingen grund til at lovgive i forhold til denne problemstilling.

Denne praksis til dels også udtrykt i Vejdirektoratets brev af 7. april 2000, hvoraf der bl.a. fremgår følgende:

"Det er Vejdirektoratets opfattelse, at en vejbestyrelse, når en vejen uvedkommende genstand ikke længere anvendes, og der således ikke længere er forhold, der tale for den pågældende genstands forbliven i vejarealet, på baggrund af sine ejerretlige beføjelser over vejarealet kan påbyde den pågældende genstand fjernet, i hvert fald i de situationer, hvor vejbestyrelsen ønsker at råde over arealet til vejformål."

Det antages i overensstemmelse hermed, at selvom gæsteprincippet kun omfatter ledninger m.v., så længe de er i brug – og at de naturligvis kan forlanges fjernet, hvis anledningen er et vejarbejde eller for at undgå fremtidige færdselsmæssige gener – så kan der aktuelt kun stilles et krav om dette, hvis der er en saglig begrundelse for at kræve ledningen fjernet her og nu.

Det er vores vurdering, at den foreslåede bestemmelse i hvert fald ikke er i overensstemmelse med sædvanlig praksis, og at forarbejderne derfor under alle omstændigheder skal ændres, men at det eneste rigtige at gøre er, at skrotte den foreslåede bestemmelse.

3. Pligt til at yde erstatning for indskrænkninger i ledningsejeres nuværende rettigheder

Som det fremgår af det ovenfor anførte, indebærer den foreslåede bestemmelse væsentlige indskrænkninger i ledningsejeres nuværende rettigheder.

Selvom ændringerne i retstilstanden ikke indebærer en umiddelbar afståelse af ledningerne, indebærer det utvivlsomt en begrænsning i ledningsejerens adgang til at råde over sin ejendom, idet indgrebet indebærer en afståelse af en del af ledningsejernes ejerbeføjelsen.

Uanset ordlyden af grundlovens § 73 er det givet, at indgreb af denne karakter kan være ekspropriative. Hertil kommer, at der er tale om indgreb af en betydelig intensitet, og det er derfor vores opfattelse – da indgrebet kan medføre meget betydelige udgifter for den enkelte ledningsejer på et vilkårligt grundlag – at der er tale om ekspropriation.

Når det skal vurderes, om et indgreb er ekspropriativt, indgår også, om indgrebet er sagligt begrundet. Det er ledningsejernes opfattelse, at de foreslåede indgreb ikke er sagligt begrundet, men alene et politisk begrundet ønske om at tilgodese grundejere på ledningsejernes bekostning. Indgrebet synes således at savne den fornødne saglighed.

At der må stilles et grundlæggende krav om saglighed ved indgreb i ledningsejeres rettigheder fremgår bl.a. af Taksationskommissionens kendelse af 20. juni 2006, hvoraf fremgår, at det følger både af vejlovens § 106 og af almindelige ekspropriationsretlige principper, at en ledningsejers betalingspligt er betinget af, at den pågældende ledningsomlægning har været nødvendig som følge af anlægsprojektet.

I modsætning hertil indebærer indgrebet som anført, at der sker en overførsel af ledningsejernes rettigheder til private grundejere uden at det ses at være til varetagelse af væsentlige eller saglige samfundsmæssige interesser. Disse to forhold underbygger, at der er tale om ekspropriation.

De foreslåede ændringer i ledningsejernes retsstilling adskiller sig herved fra nyere sager om ekspropriation som følge af generel regulering, hvor intensiteten af indgrebet ikke har været særlig stor, og der derfor konkret ikke blev tilkendt erstatning som følge af ekspropriation, jf. U2006.1539H og U 1998.1669H.

Det er således samlet set vores opfattelse, at ministeriet ved vurderingen af, om de pågældende bestemmelse skal blive i lovforslaget, tillige må medtage i sine overvejelser, at der er en betydelig risiko for, at den foreslåede ændring af domstolene vil

blive betragtet som et ekspropriativt indgreb, der vil udløse erstatning til de ledningsejere, som påføres udgifter f.eks. i forbindelse med nedlæggelse af private fællesveje.

Vi står naturligvis til rådighed, hvis der er spørgsmål eller bemærkninger.

Med venlig hilsen
Horten

Anders Valentiner-Branth